

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่องบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนพื้นที่อำเภอห้วยคต จังหวัดอุทัยธานีมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนพื้นที่อำเภอห้วยคต จังหวัดอุทัยธานีมีวัตถุประสงค์ในการวิจัย ดังนี้

๑. เพื่อศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนพื้นที่อำเภอห้วยคต จังหวัดอุทัยธานี

๒. เพื่อเปรียบเทียบระดับบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนพื้นที่อำเภอห้วยคต จังหวัดอุทัยธานีจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

๓. เพื่อศึกษาข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนพื้นที่อำเภอห้วยคต จังหวัดอุทัยธานี

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนในชุมชน พื้นที่ อำเภอห้วยคต จังหวัดอุทัยธานี รวม ๓๓๖ คนโดยวิธีทำการสำรวจ (Survey Research) และเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaires)

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ เพื่อหาค่าความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การทดสอบค่าที (t - test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) และเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ โดยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD) ซึ่งสามารถสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๑.๑ ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ประชาชนในชุมชนพื้นที่อำเภอห้วยคตจังหวัดอุทัยธานี ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๗๓.๕ รองลงมาคือ เพศชาย คิดเป็นร้อยละ ๒๖.๕ อายุ ๔๐-๔๙ ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๔๕.๒ รองลงมาคืออายุ ๓๐-๓๙ ปี คิดเป็นร้อยละ ๑๙.๙ อายุ ๕๐-๕๙ ปี คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๒ อายุ ๖๐ ปีขึ้นไปคิดเป็นร้อยละ ๑๑.๖ และอายุ ๒๐-๒๙ ปี คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๐ น้อยที่สุดระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น/ตอนปลายจำนวน ๙๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๙.๕ มากที่สุดปริญญาตรีจำนวน ๘๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๖ ระดับอนุปริญญาจำนวน ๘๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๔.๔ ระดับประถมศึกษาจำนวน ๓๙ คนคิดเป็นร้อยละ ๑๑.๖ ระดับ ระดับสูงกว่าปริญญาตรีขึ้นไปจำนวน ๓๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๘.๙ น้อยที่สุด ตามลำดับ อาชีพพบว่า เกษตรกรมากที่สุด จำนวน

๑๕๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๗.๐ รองลงมาคือรับจ้างจำนวน ๑๓๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๑.๔ ข้าราชการน้อยที่สุด จำนวน ๓๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๖

๕.๑.๒ บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนพื้นที่ อำเภอยะผด จังหวัดอุทัยธานี

พบว่าพระสงฆ์และประชาชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนพื้นที่ อำเภอยะผด จังหวัดอุทัยธานีโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๐๐ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าพระสงฆ์และประชาชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนพื้นที่ อำเภอยะผด จังหวัดอุทัยธานี อยู่ในระดับมากทุกด้านเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

๑) ด้านการให้ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาและการดำรงชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๙๘ และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า พระสงฆ์และประชาชนในอำเภอยะผดมีความคิดเห็นบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนพื้นที่ อำเภอยะผด จังหวัดอุทัยธานีอยู่ในระดับมากทุกข้อ

๒) ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องการเป็นพระสงฆ์นักพัฒนาและใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนพื้นที่ อำเภอยะผด จังหวัดอุทัยธานีอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๐๔ และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า พระสงฆ์และประชาชนในอำเภอยะผดมีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนพื้นที่ อำเภอยะผด จังหวัดอุทัยธานีอยู่ในระดับมากทุกข้อ

๓) ด้านการสนับสนุน ส่งเสริม ประสานงานจากภาคส่วนต่างๆเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๙๙ และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า พระสงฆ์และประชาชนในอำเภอยะผดมีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนพื้นที่ อำเภอยะผด จังหวัดอุทัยธานี ด้านการสนับสนุน ส่งเสริม ประสานงานจากภาคส่วนต่างๆเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนอยู่ในระดับมากทุกข้อ

๕.๑.๓ ผลการเปรียบเทียบบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนพื้นที่อำเภอยะผด จังหวัดอุทัยธานี

โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า

ผู้พระสงฆ์และประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนพื้นที่ อำเภอยะผด จังหวัดอุทัยธานี โดยรวมแตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า พระสงฆ์และประชาชนมีอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนพื้นที่ อำเภอยะผด จังหวัดอุทัยธานี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ ด้านการให้ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาและการดำรงชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงด้านการ

เป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องการเป็นพระสงฆ์นักพัฒนาและใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินกิจการต่างๆของวัดและด้านการสนับสนุนส่งเสริม ประสานงานจากภาคส่วนต่างๆเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชน

๕.๑.๔ ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนพื้นที่อำเภอห้วยคต จังหวัดอุทัยธานี ของผู้ตอบแบบสอบถาม

๑. ด้านการให้ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา และการดำรงชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่าควรเพิ่มเติมพระสงฆ์ที่มีความรู้ความสามารถ เพื่อให้เกิดความเหมาะสมในการให้ความรู้ควรมีการเสริมความรู้ต่างๆ(ทักษะ)ให้กับพระสงฆ์เพื่อเพิ่มศักยภาพการทำงานพระสงฆ์ควรตัดเนื้อหาที่เข้าใจยากเกินความสามารถของประชาชนออกควรให้ประชาชนฝึกการตั้งคำถาม เพื่อให้เกิดความเข้าใจในการนำหลักธรรมมาพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างถ่องแท้ควรปรับปรุงเนื้อหาให้มีความหลากหลายน่าสนใจเหมาะกับวัยของประชาชนพระสงฆ์ต้องหาทุนซื้ออุปกรณ์ที่ทันสมัยในการให้ความรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพควรมีการประชุมวางแผนงานกันบ่อยๆเพื่อให้เกิดการพัฒนาระบบการบริหารงานที่ดี

๒. ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องการเป็นพระสงฆ์นักพัฒนาและใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินกิจการต่างๆของวัดพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่าควรจัดให้มีการอบรมพระสงฆ์ยังขาดการเรียนรู้รูปแบบที่ดีเพื่อให้เกิดเกิดศรัทธาแก่ประชาชน ที่จะนำไปเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงควรจัดอบรมประชาชนให้มีความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติตนของพระสงฆ์ จะได้เรียนรู้รูปแบบของพระสงฆ์ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต ควรจัดให้พระสงฆ์นำรูปแบบที่ดีไปสื่อสารให้กับประชาชน เพื่อให้ประชาชนนำรูปแบบที่ดีไปประยุกต์ใช้พัฒนาในการดำเนินชีวิตควรจัดให้มีทุนนำประชาชนไปศึกษาดูงานนอกสถานที่บ้าง เพื่อให้เกิดการเรียนรู้รูปแบบที่ดีควรจัดให้มีกิจกรรมเพื่อพระสงฆ์กับประชาชนมีความสนิทกัน ทำให้เกิดการเรียนรู้รูปแบบที่ดี

๓. ด้านการสนับสนุน ส่งเสริม ประสานงานจากภาคส่วนต่างๆเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่าพระสงฆ์ควรมีการประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ เพื่อรับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้อง เพื่อทำให้การพัฒนาคุณภาพชีวิตมีประสิทธิภาพพระสงฆ์ต้องหางบประมาณในการดำเนินงานด้านการผลิตและการใช้สื่อ เพื่อทำการประชาสัมพันธ์เอาเอง เน้นถึงความจำเป็นมากๆควรจัดให้ทุกภาคส่วนมีการประสานงานและดำเนินนโยบายร่วมกัน เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นควรให้พระสงฆ์ในเขตอำเภอห้วยคต มีบทบาทในการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนในเขตของแต่ละวัด โดยเน้นการสอนหลักพระพุทธธรรมในการดำรงชีวิต เช่น เว้นจากอบายมุข ประพฤติสุจริต

๕.๑.๕ สรุปผลการสัมภาษณ์บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนพื้นที่อำเภอห้วยคต จังหวัดอุทัยธานี

๑. ด้านการให้ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา และการดำรงชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนพื้นที่อำเภอห้วยคต จังหวัดอุทัยธานี ได้จัดอบรมเชิงวิชาการจากหน่วยงานพัฒนาสังคมหลายปี^๑ ได้มีการพัฒนาเน้นที่เนื้อหาสาระธรรมให้เห็นความสำคัญ เพื่อให้บุคคลทั้งหลายนำไปปฏิบัติได้จริง เป็นเหตุให้การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนพื้นที่ อำเภอห้วยคต จังหวัดอุทัยธานีมีแต่ความเจริญและก้าวหน้า^๒ ต้องการให้พระสงฆ์มีเนื้อหาหมากกว่านี้และการแสดงธรรมควรให้ความรู้ให้ชัดเจนในการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง^๓ ด้านเนื้อหา นั้น ทางคณะสงฆ์ควรมีการพัฒนาพระสงฆ์ให้มีความรู้เชี่ยวชาญพร้อมที่จะจัดเนื้อหาหลักสูตรให้กระชับครบตามวัตถุประสงค์ของการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง^๔ พระสงฆ์มีบทบาทในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนพื้นที่อำเภอห้วยคต จังหวัดอุทัยธานี ได้จัดอบรมเชิงวิชาการจากหน่วยงานพัฒนาสังคมหลายปี^๕ ได้มีการพัฒนาเน้นที่เนื้อหาสาระธรรมเช่นสังคหวัตถุธรรม ๔ ให้เห็นความสำคัญ เพื่อให้บุคคลทั้งหลายนำไปปฏิบัติได้จริง เป็นเหตุให้การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนพื้นที่ อำเภอห้วยคต จังหวัดอุทัยธานีมีแต่ความเจริญและก้าวหน้า^๖ ให้พระสงฆ์มีการแสดงธรรมควรให้ความรู้ให้ชัดเจนในการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง^๗

๒. ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องการเป็นพระสงฆ์นักพัฒนาและใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ควรจัดให้มีส่วนร่วมทุกภาคส่วนแสดงความคิดเห็นในการดำเนินชีวิตของประชาชนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงในเขตอำเภอห้วยคต จังหวัดอุทัยธานี ควรจัดให้ประชาชนเข้าอบรมปฏิบัติธรรมมาบ่อยๆ เพื่อศึกษาหลักธรรมในการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง^๘ ควรจัดให้มีคณะทำงานติดตามประเมินผลในการดำเนินชีวิตของประชาชนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงในเขตอำเภอห้วยคต จังหวัดอุทัยธานี เพื่อนำเสนอให้บุคคลอื่นๆได้ศึกษาเป็นต้นแบบ^๙ ควรจัดให้มีทุนนำพระสงฆ์ไปศึกษาดูงานในด้านการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงนอกสถานที่บ้าง^{๑๐} ควรจัดให้

^๑อ้างแล้ว

^๒อ้างแล้ว

^๓อ้างแล้ว

^๔อ้างแล้ว

^๕อ้างแล้ว

^๖อ้างแล้ว

^๗อ้างแล้ว

^๘อ้างแล้ว

^๙อ้างแล้ว

^{๑๐}อ้างแล้ว

มีกลุ่มอาสาเพื่อให้เป็นต้นแบบในการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง^{๑๑} พระสงฆ์ควรเป็นแบบอย่างที่ดี เพื่อเป็นการนำประชาชนในการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง^{๑๒} ควรจัดให้มีส่วนร่วมทุกภาคส่วนแสดงความคิดเห็นในการดำเนินชีวิตของประชาชนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงในเขตอำเภอห้วยคต จังหวัดอุทัยธานี ควรจัดให้ประชาชนเข้าอบรมปฏิบัติธรรมมาบ่อยๆ เพื่อศึกษาหลักธรรมในการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง^{๑๓} ควรให้มีคณะทำงานติดตามประเมินผลของประชาชนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงในเขตอำเภอห้วยคต จังหวัดอุทัยธานี เพื่อนำเสนอให้บุคคลอื่นๆ ได้ศึกษาเป็นต้นแบบ^{๑๔} ควรมีทุนนำพระสงฆ์ไปศึกษาดูงานในด้านการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงนอกสถานที่บ้าง^{๑๕} ควรมีกลุ่มอาสาเพื่อให้เป็นต้นแบบในการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง^{๑๖}

๓.ด้านการสนับสนุน ส่งเสริม ประสานงานจากภาคส่วนต่างๆเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชน

ปัจจุบัน สื่อเทคโนโลยีต่างๆ มีความทันสมัย เช่น คอมพิวเตอร์ โปรเจคเตอร์ รวมถึงสื่อการสอนมัลติมีเดียต่างๆ ซึ่งพระสงฆ์ในปัจจุบันมีความรู้ สามารถนำสื่อการสอนที่ทันสมัยเข้ามาใช้ในการเผยแผ่ ทำให้ได้รับความสนใจจากประชาชนและบุคคลทั่วไปเป็นอย่างมาก^{๑๗} และพระสงฆ์ยังเปิดโอกาสให้ประชาชนและบุคคลทั่วไปมีส่วนร่วมในการถามตอบปัญหาธรรม จุดความสนใจ ต้องการเรียนรู้ในการนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้ดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง^{๑๘} ควรให้พระสงฆ์ในเขตอำเภอห้วยคต มีบทบาทในการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนในเขตของแต่ละวัด โดยเน้นการสอนหลักพระพุทธธรรมในการดำรงชีวิต เช่น เว้นจากอบายมุข ประพฤติสุจริต อย่างไรก็ตาม ปัญหาในด้านเทคนิคการเผยแผ่ที่ยังคงพบเห็นในปัจจุบันคือ พระสงฆ์ที่สูงอายุบางรูป ใช้รูปแบบการสอนแบบเทศน์เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งไม่สามารถสร้างความสนใจแก่ประชาชนได้ นั่นเอง^{๑๙} พระสงฆ์ควรมีการประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ เพื่อรับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้อง เพื่อทำให้การพัฒนาคุณภาพชีวิต มีประสิทธิภาพ การจัดอบรมประชาชน ต้องมีการเสริมสร้างศรัทธา โดยดูจากบุคลิกภาพของพระสงฆ์ มีความมั่นใจในตัวเอง เป็นผู้รู้จริง ปฏิบัติจริง มีความสัมพันธ์กับญาติโยม^{๒๐} สื่อเทคโนโลยีต่างๆ เช่น คอมพิวเตอร์ โปรเจคเตอร์ รวมถึงสื่อการสอนมัลติมีเดียต่างๆ ซึ่งพระสงฆ์ในปัจจุบันมีความรู้ สามารถนำสื่อการสอนที่ทันสมัยเข้ามาใช้ในการเผยแผ่ ทำให้ได้รับความสนใจจาก

^{๑๑} อ่างแล้ว

^{๑๒} อ่างแล้ว

^{๑๓} อ่างแล้ว

^{๑๔} อ่างแล้ว

^{๑๕} อ่างแล้ว

^{๑๖} อ่างแล้ว

^{๑๗} อ่างแล้ว

^{๑๘} อ่างแล้ว

^{๑๙} อ่างแล้ว

^{๒๐} อ่างแล้ว

ประชาชนเป็นอย่างมาก^{๒๑} พระสงฆ์เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการถามตอบปัญหาธรรมจุดความสนใจ ต้องการเรียนรู้ในการนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้ดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง^{๒๒} พระสงฆ์ในเขตอำเภอห้วยคต มีบทบาทในการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนในเขตของแต่ละวัด โดยเน้นการสอนหลักพระพุทธธรรมในการดำรงชีวิต เช่น เว้นจากอบายมุข ประพฤติสุจริต อย่างไรก็ตาม ปัญหาในด้านเทคนิคการเผยแพร่ที่ยังคงพบเห็นในปัจจุบันคือ พระสงฆ์ที่สูงอายุบางรูป ใช้รูปแบบการสอนแบบเทศน์เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งไม่สามารถสร้างความสนใจแก่ประชาชนได้ นั่นเอง^{๒๓} พระสงฆ์ควรมีการประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ เพื่อรับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การพัฒนาคุณภาพชีวิต มีประสิทธิภาพ การจัดอบรมประชาชน ต้องมีการเสริมสร้างศรัทธา มีความมั่นใจในตัวเอง เป็นผู้รู้จริง ปฏิบัติจริง มีความสัมพันธ์กับญาติโยม^{๒๔}

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนพื้นที่อำเภอห้วยคต จังหวัดอุทัยธานี” มีข้อค้นพบที่นำมาอภิปราย ดังนี้

จากผลการวิจัยพบว่าประชาชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนพื้นที่อำเภอห้วยคต จังหวัดอุทัยธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าประชาชนส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการที่พระสงฆ์ได้มีบทบาทช่วยเหลือสังคม ชุมชนให้เกิดความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ประชาชนมีคุณธรรม จริยธรรม ศีลธรรม ในการดำเนินชีวิต มีการพัฒนาชุมชนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ไม่มีหนี้สิน มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีเมตตาช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ไม่เอารัดเอาเปรียบ เห็นแก่ตัวข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับผลงานการวิจัยของ **พระมหากฤษฎา นันทเพชร** ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของพระสงฆ์ต่อบทบาทการพัฒนาสังคม”, จากผลการศึกษาพบว่า บทบาทพระสงฆ์ส่วนใหญ่รับรู้ปัญหาสังคมด้านต่างๆ ที่เกิดขึ้นและมีความเห็นว่าปัญหาสังคมที่ทุกฝ่ายควรเร่งแก้ไข ได้แก่ ปัญหาศีลธรรมเสื่อมโทรม ปัญหาความยากจนและปัญหาการว่างงาน และยังเห็นว่าพระสงฆ์ควรมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาสังคมด้านต่างๆ เช่น ปัญหาศีลธรรมเสื่อมโทรม ปัญหาศิลปวัฒนธรรมเสื่อมสลาย ปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหาสิ่งเสพติด และยังพบว่า บทบาทพระสงฆ์ในอนาคต ซึ่งนอกเหนือจากการเผยแผ่ศาสนาธรรมแล้ว พระสงฆ์ควรมีบทบาทในด้านการให้การศึกษา และพัฒนาจิตวิญญาณ เมื่อพิจารณาบทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคมโดยเรียงลำดับความสำคัญจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้คือ บทบาทด้านการพัฒนาจิตวิญญาณ บทบาทด้านการส่งเสริมและอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม และบทบาทด้านการให้การศึกษาบทบาทด้าน

^{๒๑} อ้างแล้ว

^{๒๒} อ้างแล้ว

^{๒๓} อ้างแล้ว

^{๒๔} อ้างแล้ว

สังคมสงเคราะห์และสาธารณสงเคราะห์^{๒๕} และจากการศึกษาเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

๑. ด้านการให้ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาและการดำรงชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ผลการศึกษาพบว่าท่านสามารถนำหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของมนุษย์ในสังคมไปปฏิบัติได้ พระสงฆ์สามารถให้ความรู้กับท่านเกี่ยวกับการดำรงชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงได้เป็นอย่างดีพระสงฆ์สามารถถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับหลักธรรมคำสอนทางพุทธศาสนาเพื่อให้ท่านนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตจริงได้ พระสงฆ์มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของท่านด้านคุณธรรม จริยธรรมศีลธรรม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ **พระอนุชิต ชูเนียม** ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาชุมชนตามความคิดเห็นของพระสงฆ์กับผู้นำชุมชนในจังหวัดอุดรธานี”, พบว่า บทบาทของพระสงฆ์ที่ปฏิบัติงานจริงและที่คาดหวังในการพัฒนาชุมชนตามความคิดเห็นของพระสงฆ์โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนบทบาทของพระสงฆ์ที่ปฏิบัติงานจริง และสิ่งที่คาดหวังในการพัฒนาชุมชนตามความคิดเห็นของผู้นำชุมชนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อเปรียบเทียบบทบาทของพระสงฆ์ที่ปฏิบัติจริงในปัจจุบัน ตามความคิดเห็นของพระสงฆ์กับผู้นำชุมชน มีความแตกต่างกัน และบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน ที่พระสงฆ์กับผู้นำชุมชนคาดหวัง ตามความคิดเห็นของพระสงฆ์กับผู้นำชุมชน ไม่แตกต่างกัน อย่างมีระดับนัยสำคัญที่ .๐๕^{๒๖}

๒. ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่อง การเป็นพระสงฆ์นักพัฒนา และใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินกิจการต่างๆของวัด ผลการศึกษาพบว่าท่านคิดว่าพระสงฆ์มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของท่าน ด้วยความรู้จากหลักเศรษฐกิจพอเพียงพระสงฆ์ดำเนินการบริหารจัดการกิจการต่างๆภายในวัดตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงพระสงฆ์ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีทำให้ท่านอยากปฏิบัติตามและนำไปเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตพระสงฆ์มีความเป็นนักพัฒนา คือ ขยัน อดทนและบริเวณโดยรอบให้มีความสะอาด มีสภาพแวดล้อมที่ดีเสมอพระสงฆ์ปรับปรุงและพัฒนาสภาพแวดล้อมตลอดจนจัดกิจกรรมต่างๆตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างเหมาะสมกับสภาพของชุมชนเสมอพระสงฆ์ปรับปรุงพัฒนาวัดโดยให้ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมเสมอซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ของพระอวยชัย อินทร์เมือง ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อ ความสำเร็จในการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชน ศึกษาเฉพาะกรณีวัดในเขต อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม ได้กล่าวไว้ ในงานวิจัยไว้ว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อ ความสำเร็จในการพัฒนาวัดมี ๒ ปัจจัย คือ ปัจจัยภายในวัดและปัจจัยภายนอกวัด ปัจจัยภายในวัดได้แก่ด้านสภาพทางกายภาพพบว่า วัดในเขตอำเภอบรบือทั้ง ๕ วัดมีสภาพพื้นที่เหมาะสม คือ อยู่ติดกับชุมชน เป็นพื้นที่ราบไม่เป็นอุปสรรค ในการก่อสร้าง ขนาดพื้นที่มีความเพียงพอต่อการจัดกิจกรรมภายในวัด มีอาคารเสนาสนะไว้จัดกิจกรรมอย่างเพียงพอ สภาพป่าไม้ที่ร่มรื่น มีสิ่งอำนวยความสะดวก

^{๒๕} พระมหาภุชญา นันทเพชร, “ความคิดเห็นของพระสงฆ์ต่อบทบาทการพัฒนาสังคม”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๔๒, บทคัดย่อ.

^{๒๖} พระอนุชิต ชูเนียม, “บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาชุมชนตามความคิดเห็นของพระสงฆ์กับผู้นำชุมชนในจังหวัดอุดรธานี”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, บทคัดย่อ.

ครบทุกวัด การคมนาคมสะดวก มีถนนลาดยางและคอนกรีต ระยะเวลาเดินทางจากชุมชนถึงวัดไม่นานนัก ปัจจัยภายนอกวัด ได้แก่ ด้านกิจกรรมบริการชุมชนมีการจัดกิจกรรมอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณี ของชาวอีสาน กิจกรรมวันสำคัญทางราชการและวันสำคัญทางศาสนา กิจกรรมบรรพชา และอุปสมบทหมู่ภาคฤดูร้อน กิจกรรมรักษาโรคป้องกันยาเสพติด การศึกษา และกิจกรรมสงเคราะห์ชุมชน^{๒๗}

๓. ด้านการสนับสนุน ส่งเสริม ประสานงานจากภาคส่วนต่างๆเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชน ผลการศึกษาพบว่าพระสงฆ์เป็นผู้ของบประมาณในการจัดกิจกรรมต่างๆจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ประชาชนในชุมชนพระสงฆ์เป็นผู้ประสานงานด้านบุคลากรในการให้ความรู้เรื่องต่างๆแก่ประชาชนจากภาครัฐ และเอกชนผู้พระสงฆ์เป็นที่ปรึกษาของประชาชนในชุมชนด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนพระสงฆ์สามารถเป็นผู้ประสานระหว่างประชาชนและหน่วยงานต่างๆให้เกิดความเข้าใจนำไปสู่การพัฒนาที่แท้จริงได้พระสงฆ์มีบทบาทเป็นผู้ส่งเสริม สนับสนุนให้ประชาชนในชุมชนได้ รับข้อมูล ข่าวสาร และความรู้อันมีประโยชน์ต่อคุณภาพชีวิตที่ดีของท่านซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ**พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต)**ที่ได้กล่าวถึงกระบวนการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาว่าตัวแท้ของกระบวนการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนานั้นเน้นการพัฒนาคนให้เกิดความรู้ความเข้าใจมีทัศนคติที่ดีงามเป็นประโยชน์เกื้อกูลแก่ชีวิตและสังคมเมื่อผู้เรียนมีสัมมาทิฐิคือความรู้ที่ถูกต้องตามความเป็นจริงเกิดขึ้นในตัวผู้เรียนแล้วการกระทำทางกายทางวาจาและทางจิตใจย่อมนำไปสู่การปฏิบัติที่ดีงามสามารถดับทุกข์และแก้ปัญหาได้กระบวนการพัฒนาคนแบ่งเป็น๓ขั้นตอนใหญ่ๆ เรียกว่าไตรสิกขาคือหลักการศึกษา๓ประการได้แก่๑)การฝึกอบรมด้านความประพฤติความมีระเบียบวินัยคือวัจนจริตทางกายและทางวาจาเรียกว่าศีลสิกขา (ศีล) ๒) การฝึกอบรมจิตให้มั่นคงไม่หวั่นไหวต่ออารมณ์ที่น่าปรารถนาน่าพอใจและที่ไม่น่าปรารถนาไม่น่าพอใจที่มากระทบเป็นการปลูกฝังคุณธรรมเสริมสมรรถภาพคุณภาพสุขภาพของจิตเรียกว่าจิตตสิกขา (สมาธิ) และ ๓)การฝึกอบรมทางปัญญาให้รู้ให้เข้าใจสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริงรู้เหตุรู้ผลรู้เท่าทันโลกและชีวิตจนสามารถชำระจิตให้ผ่องใสบริสุทธิ์หลุดพ้นจากความยึดมั่นถือมั่นด้วยอำนาจกิเลสตัณหาและอุปาทานเสียได้เป็นการดับทุกข์ได้จริงเรียกว่าปัญญาสิกขา (ปัญญา)^{๒๘}

^{๒๗} พระอวยชัย อินทร์เมือง, “ศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ ในการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชน : ศึกษาเฉพาะกรณีวัดในเขตอำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตร มหาบัณฑิต, บทคัดย่อ.

^{๒๘} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), **พุทธวิธีในการสอน**, กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๔๑, หน้า๑.

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาวิจัยเรื่อง“บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนพื้นที่อำเภอห้วยคต จังหวัดอุทัยธานี” ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะ

๑. พระสงฆ์ควรให้ความสำคัญในด้านการพัฒนาจิตใจประชาชนให้มากเป็นพิเศษ ควรมีการทำงานที่เป็นระบบระเบียบและมีเครือข่ายเดียวกันและควรมีความร่วมมือและประสานงานกันอย่างมีความสามัคคี

๒. พระสงฆ์ควรกำหนดนโยบายและแผนงานและจัดงบประมาณเพิ่มบุคลากรมีการติดตามผลงานในการพัฒนาท้องถิ่นอย่างจริงจังและมีความต่อเนื่องเพื่อปลูกฝังให้ชุมชนและคนไทยใกล้ชิดและเห็นความสำคัญของวัดมีแผนการและมาตรการในการพัฒนาเพิ่มศักยภาพของพระสงฆ์ให้เป็นผู้มีความพร้อมในด้านการทำงานด้านการพัฒนาท้องถิ่นของตนให้มีความเข้มแข็งและมีคุณภาพต่อไป

๓. พระสงฆ์ควรให้ความสำคัญในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมประจำท้องถิ่นให้คงอยู่คู่กับชุมชนโดยเฉพาะศิลปวัฒนธรรมอันเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตแบบชาวพุทธซึ่งจำเป็นต่อการดำรงพระพุทธศาสนาให้มั่นคงในสังคมเนื่องจากวัดเป็นศูนย์กลางของชุมชนซึ่งเป็นศูนย์รวมทางด้านศิลปวัฒนธรรมตลอดประเพณีอันดีงามของคนในสังคมไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันซึ่งเป็นบ่อเกิดให้มีความสามัคคีกันของประชาชนในสังคมไทยกับพระพุทธศาสนา

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยในครั้งต่อไปผู้วิจัยขอเสนอแนะการดำเนินการวิจัยในประเด็นต่อไปนี้

๑. ควรศึกษาความคิดเห็นของพุทธศาสนิกชนที่มีต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการช่วยเหลือและสร้างประโยชน์ให้แก่ชุมชน

๒. ควรทำการศึกษาเรื่องการพัฒนารูปแบบบทบาทพระสงฆ์เพื่อพัฒนาตนเองของพระภิกษุสามเณรให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพจะได้เป็นที่พึ่งของประชาชน

๓. ควรศึกษาวิจัยเปรียบเทียบแนวคิดของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในด้านการใช้หลักพุทธธรรมเป็นฐานในการดำเนินชีวิตตามวิถีชาวพุทธ

๔. ควรศึกษาวิจัยแนวคิดและบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาในแง่มุมอื่นอีกเช่น ด้านการพัฒนาสังคมด้านการศึกษาด้านการแพทย์แผนโบราณ(ยาสมุนไพร)

๕. ควรศึกษาวิจัยเฉพาะเรื่องกิจกรรมการเรียนรู้ที่เป็นที่ต้องการสำหรับพุทธบริษัทแต่ละกลุ่มอย่างละเอียดต่อไปเพื่อสามารถนำมาใช้ในการวางแผนและกำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการจัดกิจกรรมของประชาชน

๖. ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องประสิทธิภาพของคณะสงฆ์ในการสงเคราะห์ประชาชนในด้านต่างๆ

๗. ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องการจัดการวัดเพื่อให้เป็นศูนย์กลางและแหล่งการเรียนรู้ของชุมชน